

מסורת הש"ס

(א) ב"ק מו. (ב) סנהדרין לו: כשנעשה לה. [תוס' ב"ק פגא. (א) בבבא מציעא: וי"ש בגל. (ד) נתיקתין פג. (ה) וי"ש סוף: מנחות מ. (ו) וי"ש קדושין יב. ד"ה סנהד:]

גליון הש"ס

במרא ח"ש המוכר. קשה לי למה דכחמו חס' מולין דף י"ב ע"ב. כמד מירוצא דמחא בבכורות דש"ס: חיש למיעוטא. א"כ מ' מלי פריקא. הנה ה' מקטין דמנה ומני רבנן: ולדידה דעליוק חיש למיעוטא ה"י כמנן. אכל לדין דקיל דאלי' בחר רובא י"ל דגם בתמן אולי' בחר רובא: רשב"ם ד"ה דהוא גופיה ב"י אבד בחר רובא דלוחא קמן לא אולי'ן. משמע דבכונה דלוחא קמן הלכין בתמן אחר הניכ וכו' רחמי' כמ"ד: סימן ש"ד דסוף: כן מנח' המכ"ס ה"ל. ואלו מנח' הרב"ם לט"ל דף י"ב: ד"ה דלוחא קמן ג' ע"ב. משמע דבתמן גס כה"ג דהו' דלוחא קמן אולי' כמנה וי"ש:

הגהות הב"ה

(א) במרא בחר רובא לא אולי'ן. כ"כ עין קדושין דף פ:

מוסף רש"י

ונמצא עוברה בעדה. ומ'. ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה. ולא מת מחמת הענייה, או אם מבעבה. וממדת הניחה הפילתו (ב"ק מו.). ורבי' לרל. דמס חייב מ' נוק וה' ולד מוטל בספק הוא וחולקין (שם). והאחר. נשך. משמח (סנהדרין לו): א"י. כועט ברגלי, ולי נחלא כספא לזקק לקנייה הוא נלחם ומכה ברגליו נמלס שפירטיו, לשון אחר נוסף כמשמח נמלס דמחא בבכורות (מ. ב) גמל אחר כנגד אחר (שבתות ד). וכע"ז סנהדרין שם. בירוד זה הרגו. עדין קוסים מווייטס לכות קוסים שגליו (סנהדרין שם).

מוסף תוספות

א. וכיון שקנאו רשאי הוא להאבילי' תרומה ומיהו אם לאחר מכאן נודע שהוא כן, בטל מקח ואומר לו המוכר הר' שלך לפיך. שם. א. ב. ומה' לי לאתקוני' הכי. ג. דלא ליתו לאבצוי'. רשב"ם. ד. והוא ליה כמורד לגבי' הך נגיחה. רמב"ן.

המוכר פירות פרק ששי בבא בתרא

ישראל מאי טעמא. הגיעו והלא אין לך מוס גדול מגנב או קוביוסטוס ואפ"ה קנה לוקח ואע"ג דלא קבל עליו מומין צפירוס: לאו משום רובא. עבדי הכי איתנהו גנבים או קוביוסטוסין ולדעת כן קנאו הלוקח וכמי שקבל עליו דמי אלמא צממונה אולי'ן בחר רובא וקשיא לשמואל דכיון דלא איל בחר רובא

כפלגא ופלגא דמי וא"כ אמאי הגיעו הכי לא היה יודע הלוקח שהיה זו מוס זה וסתם לוקח אעבד שפירא יבז וזי כדאמר נמי לקמן [ד.]. אפירי שפירי יבז וזי ומוס מבטל כל מקח וממכר היכא דלא נודע ללוקח: ומשני לא כולסו הכי איתנהו. גנבים וכמאן דלמר ליה מוכר כהדי' דמי שהרי יודע לוקח שהוא גנב: **ונמצא עוברה כדא.** ואין ידוע לז"ד ולא עדים יודעין אכל הס יודעין דלא קמי ואינו יודע והכי אמרי'ן בשנים אוחזין (ב"מ דף ג:) ולרבה בר רב הונא דלמר אמר סומכוס אפילו כרי וברי כו': אם עד שלא נגחה. השור ילדה ופטור בעל השור משלם. בעל השור: חלי נוק לפרה. דשור תס משלם חלי נוק: ורביע נוק לולד. משום דחלי נוק דולד הו' ממון המוטל בספק וחולקין ואליבא דסומכוס מוקמי'ן לה התם. ולרז קפירין ואמאי חשיב ליה ממון המוטל בספק אליבא דרז דאלי' צממונה בחר רובא לימא הלך אחר רוב פרות שזולדות בן קיימא ואין מפילות ופרה זו מן הרובא היתה והיה לה לילד בן קיימא כרוב פרות דעלמא והלכך ודאי השור נגחה בעודה מעוברת וממון כך הפילה וליחייב בעל השור חלי נוק לולד אלא ודאי רובא צממונה לא כלום הוא אלא כי פלגא ופלגא דמי והלכך קאמר סומכוס חולקין דהוי ממון המוטל בספק. ומיהו דשמואל מורי סומכוס דלמרי'ן

המוציא מחצירו עליו ההוא שהרי לא נולד ספק כשנולד ספק בדבר שאין ידוע היאך היה המעשה: ומשני הסם משום דמספקא לן כו'. כלומר לעולם צממונה הלך אחר הרוב והתם היינו טעמא דחשיב ליה ממון המוטל בספק משום דכי נמי אולי'ן בחר רובא אכתי איכא ספיקא בזה נגיחה שור למפסדא דלכא למימר מקמה כנגד פניה אלא השור נגחה ונגחה צממונה קודם נגיחה הפילה שכן דרך להפיל ממחמת פחד כמו מחמת נגיחה ממש וק"ל (ב"ק דף ט.) המנעים חצירו פטור מדיני אלם וכ"כ צממה המצממת לזהמת חצירו דגרמא בניזקין פטור: מאחורה. ליכא צממחא דהא לא חזי ועד דנגח לה אינה מפלת. והלכך איכא למימר הכי ואיכא למימר הכי הוי ממון המוטל בספק וחולקין: שור שהיה רועה ונמצא שור כו'. ולא גרסי' על גב הנהר ובתוספתא [ב"ק פ"ג ה"ן] לא גרסי' ליה ופירוש מיעוקות היה. והאי דנקט שהיה רועה משום דדרך שורים להניח לשם ואיכא לספקי' בשורים טובא: שור. המת מנוגח: אין אומרים כו'. דרבנן לא אולי' בחר אומדנא ואפ"י ממון המוטל בספק לא הוי לשלומי פלגא דמאן לימא לן שזה נגחו הואיל ואיכא שורים אחרים ולא דמי לשור שנגח את הפרה ונמצא עוברה כדא ואין אנו יודעין אם נגח את הולד אם לאו ואפ"ה מחייבין ליה פלגא דהתם היינו טעמא שהרי רואין שנגח את הפרה והעמד פרה על חוקתה הוא דלדה בשעה שאנו מואלי'ן עוברה כדא: **וכי אחא אומר כו'.** בחר אומדנא אולי' דיני ממונות והכי אמרי'ן בסנהדרין בפרק דריי ממונות (מ. ב.) גמל האוהר. עסוק במעשה רביעה דלמרי'ן בבכורות (דף ט.) לגבי תשמיש גמל אחר כנגד אחר וסתם צממות בשעת תשמיש משתגעות ומכין זכרים זה את זה (כך שמעתי מרבינו זקני מ"כ). ואיכא דלמרי' אחר כמו נוסח ולא נהירא: **בידוע שור הרגו.** דמחוק הוא בשעת רביעה להכות וכ"ש בשור המועד ליגח שנגח כבר שלש פעמים ורבותא נקט גמל אחר אע"פ שמעולם לא נגח ונשך. וחוקה. דהאי שור המוחזק ליגח: **כי הדדי נינהו.** דמאן דאולי' צממונה בחר חוקה אולי' נמי בחר רובא: **בסר רובא אולי'ן.** דרובא עדיף מחוקה (ה) ואיכא למימר דרוב שורים שבעולם נגחוהו ולכן פטור: **דהוא גופיה מוחזק.** וכיון דהוא עומד כדא אולי'ן בחר אומדנא * אכל בחר רובא דלימיה קמן לא אולי'ן: ט"ש. ממחמת פירות המוכר חצירו כו'. ומשום דליטרי'ך לשנויי תנאי היא אקדמי' להאי לימא כתנאי דלעיל מקמי האי מ"ש: **מאי לאו האי.** דקמי אפילו היינו רבותיה דלע"ג דרוב פשתן הנלקח בשוק לזריעה קוין אתו ואפ"ה לא אולי'ן בחר רובא וקשיא לרז. וליכא לתרוי' דהאי תנא בחר רובא דלינשי אולי' כדלקמן [ע"ג] ולא בחר רוב ורביעה שרז כי אדם לוקמין פשתן לזכרים אחרים למאכל ולרפואה והלכך אינו חייב באחריות דלולי'ן בחר רוב לוקמין והכי קמי אפילו זרע פשתן דסד"ל ניזיל בחר רובא דזריעה וניחייב באחריות אפ"ה אינו חייב דלולי'ן בחר רובא דלינשי ולא תקשי לרז ליכא למימר הכי דאם איתא דרובא דלינשי חשבו רוב ורובא דזריעה כמאן דלימיה לא הוי ליה למימיה אפ"י דממאי חסיק אלעמי' למיזל בחר רובא דזריעה טפי מרובא דלינשי דלימיה אפילו אלא ודאי הכי קמי אפילו זרע פשתן שהיה לנו לחייבו מן הדין משום דרובא דזריעה שהוא רוב גמור אפ"ה אינו חייב בצממונה לא אולי'ן בחר רובא. ומיהו אם לא מפני שמואל תנאי דלינשי דלעיל דרז ושמואל גמרא הוה ליה לשנויי ע"י הדחק תנא דממתי'ן אולי' בחר רובא דלינשי אכל כיון דלשכת תנאי יחא ליה טפי לאוקומה כתנאי: **המוכר פירות לחצירו ולא צמחו.** כגון ורעוני גינה כו'. ולי נראה דלא גרסי'ן כלל בזה ברייתא המוכר פירות לחצירו ולא צמחו ויש ברייתא דוגמתי' דתוספתא (רפ"י) דקמי' המוכר לחצירו ורעוני גינה שאין נאכלין כו' זרע גינה שאין נאכלין כלל חייב באחריות אכל זרע פשתן דנאכל קצת לעולם אינו חייב כשמואל:

המוכר פירות פרק ששי בבא בתרא

את להו וכיון דלא ילא הקול מילתא דלא שכיחא היא ולא חיישין להכי^א והא דלמר בהמגרס (גיטין דף פו. וס) אמתקין רב יהודה בשטרט דעבדי עבדא דין מואדק ופטיר ופטיר מכל עירורי מכלא ומלכא כלומר אינו מוכתב למלכות אפ"י לא כתב הוי מקח טעות כדלמר הכא^ב אלא אמתקין רב יהודה משום

שופר^ג דשטרט. ר"ת (ס): **איכא דלמימר מקמה אתא דמביעתותא הפילא.** וסמון מיעוטא דמפילות למיעוט דמביעותותא הפילה ואיתרע לה רובא דרוב מתעברות ויולדות והא ודאי מחמת נגיחה הפילה התם משום דמספקא לן דאיכא למימר מקמה אתא ומביעותותא הפילה ואיכא למימר מאחורה אתא ומינגח נגחה והפילה הוי ממון המוטל בספק וכל ממון המוטל בספק חולקין לימא כתנאי שור שהיה רועה ונמצא שור הרגו בצדו אע"פ שזה מנוגח וזה מועד ליגח זה מנושך וזה מועד לישוך * אין אומרים בידוע שזה נגחו וזה נשכו * רבי אחא אומר גמל האוהר בין הגמלים ונמצא גמל הרגו בצדו בידוע שזה הרגו סברוה דרובא וחוקה כי הדדי נינהו לימא רב דאמר כו' אחא ושמואל דאמר כתנא קמא אמר לך רב אנא דאמרי אפילו לתנא קמא עד כאן לא קאמר תנא קמא התם אלא דלא אולי'ן בחר חוקה אבל בחר רובא אולי'ן ושמואל אמר לך אנא דאמרי אפילו לר' אחא עד כאן לא קאמר ר' אחא התם אלא דאולי'ן בחר חוקה דהוא גופיה מוחזק אבל (ה) בחר רובא לא אולי'ן: ט"ש. המוכר פירות לחצירו וזרען ולא צמחו ואפ"י זרע פשתן אינו חייב בחר רובא תנאי היא דתנאי המוכר פירות לחצירו וזרען ולא צמחו ורעוני גינה שאין נאכלין חייב באחריות זרע פשתן אינו חייב באחריות רבי יוסי אומר נותן

הוא נולד ספק צממחא דהא לא חזי ועד דנגח לה אינה מפלת. והלכך איכא למימר הכי ואיכא למימר הכי הוי ממון המוטל בספק וחולקין: שור שהיה רועה ונמצא שור כו'. ולא גרסי' על גב הנהר ובתוספתא [ב"ק פ"ג ה"ן] לא גרסי' ליה ופירוש מיעוקות היה. והאי דנקט שהיה רועה משום דדרך שורים להניח לשם ואיכא לספקי' בשורים טובא: שור. המת מנוגח: אין אומרים כו'. דרבנן לא אולי' בחר אומדנא ואפ"י ממון המוטל בספק לא הוי לשלומי פלגא דמאן לימא לן שזה נגחו הואיל ואיכא שורים אחרים ולא דמי לשור שנגח את הפרה ונמצא עוברה כדא ואין אנו יודעין אם נגח את הולד אם לאו ואפ"ה מחייבין ליה פלגא דהתם היינו טעמא שהרי רואין שנגח את הפרה והעמד פרה על חוקתה הוא דלדה בשעה שאנו מואלי'ן עוברה כדא: **וכי אחא אומר כו'.** בחר אומדנא אולי' דיני ממונות והכי אמרי'ן בסנהדרין בפרק דריי ממונות (מ. ב.) גמל האוהר. עסוק במעשה רביעה דלמרי'ן בבכורות (דף ט.) לגבי תשמיש גמל אחר כנגד אחר וסתם צממות בשעת תשמיש משתגעות ומכין זכרים זה את זה (כך שמעתי מרבינו זקני מ"כ). ואיכא דלמרי' אחר כמו נוסח ולא נהירא: **בידוע שור הרגו.** דמחוק הוא בשעת רביעה להכות וכ"ש בשור המועד ליגח שנגח כבר שלש פעמים ורבותא נקט גמל אחר אע"פ שמעולם לא נגח ונשך. וחוקה. דהאי שור המוחזק ליגח: **כי הדדי נינהו.** דמאן דאולי' צממונה בחר חוקה אולי' נמי בחר רובא: **בסר רובא אולי'ן.** דרובא עדיף מחוקה (ה) ואיכא למימר דרוב שורים שבעולם נגחוהו ולכן פטור: **דהוא גופיה מוחזק.** וכיון דהוא עומד כדא אולי'ן בחר אומדנא * אכל בחר רובא דלימיה קמן לא אולי'ן: ט"ש. ממחמת פירות המוכר חצירו כו'. ומשום דליטרי'ך לשנויי תנאי היא אקדמי' להאי לימא כתנאי דלעיל מקמי האי מ"ש: **מאי לאו האי.** דקמי אפילו היינו רבותיה דלע"ג דרוב פשתן הנלקח בשוק לזריעה קוין אתו ואפ"ה לא אולי'ן בחר רובא וקשיא לרז. וליכא לתרוי' דהאי תנא בחר רובא דלינשי אולי' כדלקמן [ע"ג] ולא בחר רוב ורביעה שרז כי אדם לוקמין פשתן לזכרים אחרים למאכל ולרפואה והלכך אינו חייב באחריות דלולי'ן בחר רוב לוקמין והכי קמי אפילו זרע פשתן דסד"ל ניזיל בחר רובא דזריעה וניחייב באחריות אפ"ה אינו חייב דלולי'ן בחר רובא דלינשי ולא תקשי לרז ליכא למימר הכי דאם איתא דרובא דלינשי חשבו רוב ורובא דזריעה כמאן דלימיה לא הוי ליה למימיה אפ"י דממאי חסיק אלעמי' למיזל בחר רובא דזריעה טפי מרובא דלינשי דלימיה אפילו אלא ודאי הכי קמי אפילו זרע פשתן שהיה לנו לחייבו מן הדין משום דרובא דזריעה שהוא רוב גמור אפ"ה אינו חייב בצממונה לא אולי'ן בחר רובא. ומיהו אם לא מפני שמואל תנאי דלינשי דלעיל דרז ושמואל גמרא הוה ליה לשנויי ע"י הדחק תנא דממתי'ן אולי' בחר רובא דלינשי אכל כיון דלשכת תנאי יחא ליה טפי לאוקומה כתנאי: **המוכר פירות לחצירו ולא צמחו.** כגון ורעוני גינה כו'. ולי נראה דלא גרסי'ן כלל בזה ברייתא המוכר פירות לחצירו ולא צמחו ויש ברייתא דוגמתי' דתוספתא (רפ"י) דקמי' המוכר לחצירו ורעוני גינה שאין נאכלין כו' זרע גינה שאין נאכלין כלל חייב באחריות אכל זרע פשתן דנאכל קצת לעולם אינו חייב כשמואל:

את להו וכיון דלא ילא הקול מילתא דלא שכיחא היא ולא חיישין להכי^א והא דלמר בהמגרס (גיטין דף פו. וס) אמתקין רב יהודה בשטרט דעבדי עבדא דין מואדק ופטיר ופטיר מכל עירורי מכלא ומלכא כלומר אינו מוכתב למלכות אפ"י לא כתב הוי מקח טעות כדלמר הכא^ב אלא אמתקין רב יהודה משום שופר^ג דשטרט. ר"ת (ס): **איכא דלמימר מקמה אתא דמביעתותא הפילא.** וסמון מיעוטא דמפילות למיעוט דמביעותותא הפילה ואיתרע לה רובא דרוב מתעברות ויולדות והא ודאי מחמת נגיחה הפילה התם משום דמספקא לן דאיכא למימר מקמה אתא ומביעותותא הפילה ואיכא למימר מאחורה אתא ומינגח נגחה והפילה הוי ממון המוטל בספק וכל ממון המוטל בספק חולקין לימא כתנאי שור שהיה רועה ונמצא שור הרגו בצדו אע"פ שזה מנוגח וזה מועד ליגח זה מנושך וזה מועד לישוך * אין אומרים בידוע שזה נגחו וזה נשכו * רבי אחא אומר גמל האוהר בין הגמלים ונמצא גמל הרגו בצדו בידוע שזה הרגו סברוה דרובא וחוקה כי הדדי נינהו לימא רב דאמר כו' אחא ושמואל דאמר כתנא קמא אמר לך רב אנא דאמרי אפילו לתנא קמא עד כאן לא קאמר תנא קמא התם אלא דלא אולי'ן בחר חוקה אבל בחר רובא אולי'ן ושמואל אמר לך אנא דאמרי אפילו לר' אחא עד כאן לא קאמר ר' אחא התם אלא דאולי'ן בחר חוקה דהוא גופיה מוחזק אבל (ה) בחר רובא לא אולי'ן: ט"ש. המוכר פירות לחצירו וזרען ולא צמחו ואפ"י זרע פשתן אינו חייב בחר רובא תנאי היא דתנאי המוכר פירות לחצירו וזרען ולא צמחו ורעוני גינה שאין נאכלין חייב באחריות זרע פשתן אינו חייב באחריות רבי יוסי אומר נותן

לאכילה קא בעי ליה ואולי'ן בחר מיעוט: ר' יוסי אומר

עין משפט
נר מצוה

ח א מ"י פט"ו מה' מכירה ה' י' סנה לאין קסא טושי'ע ח"מ מ' רלס ספיק':
ב ב מ"י פ"ח מה' טק' ממון ה' י' סנה עשין סו טושי'ע ח"מ מ' מה ספיק':
ג ג מ"י שס (ש"ע) שס' וכתנא קמא שאין אומרים בידוע וכו' (ר"כ אלפס ב"ק ספק ה' דף טא):

רבינו גרשום

מאי טעמא. הגיעו: לאו משום. דאיכא למימר דרוביהו ורבייהו הכי איתנהו דגנבים וקוביוסטוסים נינהו וכשחולקין לקחו דאי היה ידע שפיר דהכי איתנהו דרוביהו ורבייהו הכי איתנהו דגנבים וקוביוסטוסים נינהו ולעולם לא אולי'ן בחר רובא: ונמצא עוברה כדא. מה: משלם חצי נוק לפרה. דשור תס הוא: ורביע נוק לולד. משום דמספקא לן אי קודם נגיחה ילדה ואם לאו נגיחה ילדה. ואם איתא דאולי'ן בחר רובא בממונה אמאי לא משלם אלא רביע בלבד לימא הלך אחר רוב פירות ורוב פרות מתבכרות ויולדות שאין מפילות. והא דאי מחמת נגיחה ילדה ורביע נוק בפני' ליה לשלומי לולד אלא ש"מ דלא אולי'ן בחר רובא בממונה וקשיא לרז: ומשני לעולם כעלמא אולי'ן בחר רוב בממונה. והתם בחר רוב בממונה אלא מה טעמא לא משלם אלא רביע לולד משום דמספקא לן דאיכא למימר מקמה שכל פרה אתא האי שור ומביעותות' דשור הפילה ולא קא מחייב ולא מדי דלשלומי לולד כלום דמקמא נגיחה ילדה. ואכא למימר נמי דמאחורה אתא וקא נגחה והפילה מחמת נגיחה. וברין הוא דחצי נוק לישלם אלא משום דמספקא לן והוא לית ממון המוטל בספק וחולקין: גמל האוהר בין הגמלים. כלומר שמועד הוא לשכור ולחזור ולבעט בין הגמלים: סברוה דרובא חוקה כי הדדי נינהו. דר' אחא דאית ליה חוקה מאחור גמל דכיון דמוחזק הוא לישוך בידוע שזה הרגו אית ליה רובא (ה) דכולי עלמא בחר רובא אולי'ן. ות"ק דלית ליה חוקה אלא בחר רובא אולי'ן דרובא בחר חוקה. אלא דהוא גופיה מוחזק דבגופו של גמל הויה חוקה דרובו לישוך בין הגמלים אבל בממונה לא אולי'ן בחר רובא משום דבגופו של מעשה לא הוי רובא לעלמא אלא אחרוני הווין רובא דליליה כגון המוכר שור לחבור דלאו בדידה הוא רובא כי באחריות דרובא דלריא ובני ומשום הכי לא אולי'ן בחר רובא: דרובא לזריעה ובני. ומיעוט לאכילה לצורך רפואה ואפי' הכי לא אולי'ן בחר רובא כי אם בחר מיעוט משום הכי אינו חייב באחריות דאיכא למימר לצורך אכילה קא זבין ליה. וקשיא לרז (דב"י דאולי' בחר) רובא: ורעוני גינה שאין נאכלין כלל חייב באחריות דודאי הואיל שאין נאכלין לצורך זריעה זבין ליה. אבל זרע פשתן אי"צ דרבין קוני' אותו לזריעה אינו חייב באחריות משום דמיעוט

(ה) י"ל אכל בחר רובא אולי'ן. דמ"ק דלית חוקה מ"מ מ"ל דמחר רובא וכו'.